

dària d'un colom --- blanquisc, el pico algo més llarc, permanence sempre en l'Albufera» (i més sobre els seus costums en Orellana, *Pardals de l'Albufera*, any 1795, p. 7); com que segons MGadea, *Dicc.*, «cuando se ve molestada --- toma un huevo o hijuelo en cada zarpa y los traslada a otra parte del Albufera», es va comparar la figura de l'ocell amb un negrall a cada pota amb la d'un home calçat d'esclòps, i deu venir de l'àr. *al-qarrāq* 'esclòper' [S. XIII], 'el qui fabrica el *qurq*' mena d'esclòp o sandàlia de suro' [princ. segle XII], derivat àrabic normal d'aquest (per al qual veg. DCEC I, 103a, cast. *alcorque*, i la glossa catalana, en plural, *alcors* RMa.), amb la pronúncia també normal de *â* (fatha en tafhîm, entre *q* i *r*) normalitzada en català com a *o*.

Alcors, V. *alcorroc* *Alcorsa* [c. 1500, *AlcM*], V. DCEC I, 103b), art. *alcorza* *Alcorsi* 'escambell', V. DCEC IV, 980a19-25 i b7-12 (addició a CURSI)

Alcosebre, no se sent altra pronúncia que *Alcossebre*, grafia que no s'ha de modificar, car no és raonable semànticament l'etimologia donada per *AlcM*: no solament s'ha de tractar del mateix ètimon àrabic que *Alçoçaiba* (veg. supra), sinó probablement del mateix lloc (car a la *Crònica* del Cerimoniós només consta que s'hi podia anar en poc temps des d'Almassora, Borriana i Nules, però no precisament que fos entre aquests llocs); -*â* segons la pronúncia tardana de l'àrab valencià (veg. *alcove*, en *ALCOVA*) i *r* repercussiva.

ALCOVA, 'cambra adjacent a una sala i destinada a dormitori', de l'àr. *qûbba* 'volta, cúpula' 'petita cambra adjacent a una sala'. □ 1.ª doc.: *alcuba* ja un cop el 1309; *alcova* 1640 *DTo*.

En el *DTo*., amb la definició «zeta» o sigui = *diaeta* 'departament, habitació, cambra isolada, sala', 'pavelló'; Lacav. dóna la mateixa grafia *alcova* amb la mateixa definició; Bely., Lab. 1839, etc., donen *alcoba* «cubile», *alcobeta* «cubiculum». Avui és un mot enterament general a tot el domini lingüístic, des d'Alacant fins a Cerdanya i Conflent-Perpinyà, i des de Ribagorça fins a Maó. Pronunciat amb -*v* en les terres balears, valencianes i tarragonines; amb *ò* a tot el Principat i enllà de l'Albera, amb *ó* a Mallorca i Menorca¹ i en el País Valencià, o almenys en part d'aquest. La pronúncia popular amb *r* (*arcova*) és més o menys general en el Principat, tant que a principis de segle molts tenien la impressió que és la que havia de preferir la llengua literària.² Crida verament l'atenció la data tardana, car realment no en coneixem testimonis medievals, i per això algú ha pensat que vagi entrar per conducte del castellà (com sovint admet Neuvonen).

Va passar també al portuguès *alcova*, mentre que el francès *alcôve* [1648] és d'evident origen hispànic, i l'it. *alcova* no és inversemblant (per raons geogràfiques ací, no fonètiques) que tingui la mateixa procedència: no es documenta fins a principis del S. XVIII ni apareix en els textos llatins de la Itàlia medieval.

si bé, com observa Zaccaria, tampoc en castellà és mot documentat des de gaire antic. Observació, al capdavant, pertinent, car en castellà l'acc. moderna no apareix fins al S. XVI, i abans només apareix amb intermitència, i en altres accs., 'cambra on es pesen mercaderies' [1202, Furs de Madrid i Guadalajara], 'cúpula' (3 o 4 exs. medievals), i s'explica que un mot de tals sentits especials no hagi estat recollit en una lexicografia com la del català. Que el mot s'usava en l'àrab de València ho comprova l'acc. tècnica 'cúpula del forn' pròpia de la vella indústria ceràmica valenciana, i que apareix en una forma *alcobe* (amb -*e*) o almenys *alcoba* amb -*b*- (Almela, *Vocab. Ceram. Manises*, BSCC XIV, 372), la qual es denuncia per aquests detalls fonètics com a presa tardanament de la boca dels moriscos valencians que manejaren aquesta elaboració fins al S. XVII, i que pronunciaven la -*a* àrbiga com a -*â* o fins -*e* (cf. l'observació a *Alcossebre*, supra, etc.).

En la llengua originària, però, el sentit modern d'"alcova" es troba també des del S. XIV (Nouairí), per tant no hi ha res que induïxi a creure que és una innovació romànica, castellana, i és lícit admetre que va passar directament des de l'àrab a les tres llengües hispàniques ja en l'Edat Mitjana, si bé circumstàncies accidentals del descabdellament arquitectònic fan que no aparegui fins més tard en la documentació. De tota manera seria ben improbable que un mot d'ús tan universal en el territori fos un manlleu tardà de la llengua veïna.³

I hi ha encara una raó fonètica: el cast. *alcoba* es va pronunciar sempre amb -*b*- i no -*v*-, quan es distingien els dos fonemes (no sols en Cascales, com posa de relleu Cuervo, nota 1 a la *Gram.* de Bello, sinó ja en tots els exemples del S. XIII), mentre que no sols el portuguès i el català coincideixen en la -*v*- sinó també el francès i l'italià (que no podent haver-lo pres del portuguès, hi ha forta raó, doncs, per sospitar que el vagin manllevar de la nostra llengua); el tractament de -*bb*- àrabic com a -*v*- és normal en català (*atzavara*, *rova*, *gavany-engavanyar*, i tots els casos ho demostren), mentre que el castellà pogué conservar la -*b*- sigui a causa de la geminació (com en *aldaba* i en part *zábila*) sigui per una acció de la vocal *o* com en *cobija*, -*ar*, *cobarde*, *encobar*. Discrepància fonètica que indica entrada directa des de l'àrab.

Més dades i detalls sobre la història del mot en àrab, veg. Dozy, *Gloss.*, 90-91; *Suppl.* II, 297a-b; Neuvonen, 176-7; DCEC I, 101. Es tracta del mateix mot que ha donat cast. *alcubilla*, i diverses formes semblants en la toponímia castellana i portuguesa (Silveira, *RLus.* XVI, 149-152).⁴

És útil d'observar, com m'escríu J. Giner i March (1958), el caràcter de l'alcova en les antigues cases tradicionals de la ciutat de València i els seus afores: era sempre en el fons de la casa, lloc calent a l'hivern i fresc a l'estiu, al peu de la paret mitgera, amb un armari obert en aquesta, davall de la biga central de l'edifici i coberta per una volta. I en les altres terres catalanes els fets no difereixen gaire d'aquests, veg.